

GK wetenswaardigheden

Goethekabinet

Speciale uitgave
Juli 2012

GK wetenswaardigheden

Goethekabinet

Inhoud	blz. 2
Voorwoord	blz. 3
Voorjaarsbezoek aan Weimar en omgeving	blz. 4
Goethe und Schiller Archive Weimar, Schatkamer van de Duitse literatuur	blz. 4
Weimar Skulptur 2012	blz. 5
Goethekabinet activiteiten	blz. 6
Scherenschnitt & Schopenhauer	blz. 7
Foto's van de Goetheworkshop Picasso Lyceum Zoetermeer - 16 mei 2012	blz. 8
BB Bijzondere boeken - Sophien Ausgabe	blz. 9
Catalogus: Kultur des Sinnlichen in het Schillermuseum te Weimar, Zegelzoetigheden	blz. 10
Galilei, Goethe und Co in de Anna Amali bibliotheek te Weimar, Met Facebook niets nieuws onder de zon	blz. 11
Goethe Nationalmuseum - Lebensfluten Tatensturm, Aankondiging BAUHAUS Henry van der Velde jaar 2013	blz. 12
Herr Pennewitz - Graveurmeister en de trouwringen van Goethe en Christiane	blz. 13
Schiller's huis en tuin in Jena	blz. 14

GK wetenswaardigheden

Goethekabinet

© Het Goethekabinet 2012

Uit deze uitgave GK wetenswaardigheden mag uitsluitend iets worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, opgeslagen op media ter verspreiding onder derden of op welke andere wijze dan ook, na voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur elisabethgilin@casema.nl

Voorwoord

Het Goethekabinet wil op een plezierige en vaak interactieve wijze, zoveel mogelijk mensen kennis laten maken met het werk en het leven van Johann Wolfgang von Goethe, zijn vrienden en zijn leefomgeving in de tijd van de Weimarer Klassik.

Graag breng ik mijn website www.goethekabinet.nl onder uw aandacht. Binnenkort wordt deze uitgebreid met de **GoetheKabinet- Wetenswaardigheden**. Op de website zal ook aandacht worden besteed aan het hedendaagse culturele leven in Weimar. Middels dit E-magazine krijgt u hier alvast een voorproefje van.

In deze speciale uitgave kunt u o.a. kennismaken van de activiteiten van het Goethekabinet. Op bladzijde 6 treft u een overzicht aan van de lezingen en de workshops.

De lezingen en workshops kunnen worden uitgebreid met een mini-expositie.

Ook voor uw artprojects en desgewenst uw kunst- en cultuurreizen rondom het thema Goethe & Weimar bent u bij het Goethekabinet aan het juiste adres.

De website van het Goethekabinet wil in de toekomst graag een platform bieden voor de uitwisseling van informatie door en voor Goethe & Weimar-geïnteresseerden. Met belangstelling zie ik uw eventuele bijdrage(n) tegemoet.

Veel plezier bij het lezen!

Met vriendelijke groet,

Elisabeth Gilin

Contact: elisabethgilin@casema.nl

www.goethekabinet.nl

GK wetenswaardigheden

Goethekabinet

Voorjaarsbezoek aan Weimar & omgeving

Eind mei is het voorjaarsbezoek aan Weimar dan eindelijk een feit. Ons laatste bezoek is te lang geleden. Weimar voelt voor mij als thuiskomen. Thuiskomen in een stad, die zichzelf telkens vernieuwt. Maar Weimar is ook een stad die in vele opzichten blijft zoals ze is. Met haar paleizen, dichtershuisen en de vertrouwde etablissementen, zoals het Residenz Cafe, van waar uit men in Goethe's tijd de bewoners van het tegenoverliggende slot voorzag van spijzen. Of Frauentor, alwaar Herr Pennewitz, Herr Graveur meester regelmatig met zijn vrienden koffie drinkt. Hij is een bekend gezicht in het hedendaagse Weimar. Evenals de koetsiers, die sinds jaar en dag aan hun ingezetenen het historisch Weimar tonen en als het even kan met hen een ritje door het prachtige Park an der Ilm maken. Voorbij aan Goethes Gartenhaus, zijn tuinen en zijn 'Steen van geluk'. Langs het woonhuis van Franz Liszt en verderop het Romische Haus. Zowel met de architectuur van dit optrekje, waar Goethes vriend en mecenas Hertog Karl August zijn vriendinnen ontving, als met de aanleg van het Park heeft Goethe zich intensief bemoeid. Een groot bewonderaar van Goethe was de sprookjesschrijver Hans Christian Andersen, ook hij verbleef graag in Weimar en schreef ooit:

„Von Weimar, der Dichterstadt,
ist Sonnenschein in mein Dichterleben hineingeströmt.“

Een aantal hoogtepunten van deze reis deel ik hier en op de volgende bladzijden graag met u. Een van de vele wandelingen die ik maak voert langs de Goethe- en Schiller- Archieven .

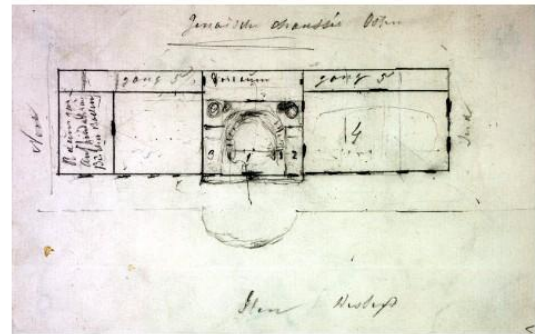
Goethe- und Schiller -Archiv Schatkamer van de Duitse literatuur

In het jaar 1883 benoemde de laatste kleinzoon van Johann Wolfgang von Goethe, Walther Wolfgang von Goethe, groothertogin Sophie van Saksen-Weimar-Eisenach tot erfgename van totale literaire nalatenschap van zijn grootvader. Dit is nog al opmerkelijk, omdat hij de rest van de erfenis: het Goethehuis aan het Frauenplan en de inventaris tesamen met de kunst- en natuurwetenschappelijke verzamelingen, aan de staat Saksen-Weimar-Eisenach vermaakte. De reden was: Indien de literaire nalatenschap uitdrukkelijk in het persoonlijk bezit van EEN persoon, in dit geval de hertogin, zou overgaan, er onder alle omstandigheden, EEN verantwoordelijk persoon de nalatenschap bij elkaar zou houden. Dat de keuze daarbij viel op groothertogin Sophie, verklaart zich ten eerste uit het feit dat zij bekendstond om haar groot engagement bij zaken van sociale en culturele aard en ten tweede doordat er sprake was van een persoonlijke relatie tussen de erflater en de erfgename. Walther had Sophie al in 1834 leren kennen, toen zij als Nederlandse prinses, op tienjarige leeftijd haar tante groothertogin Maria Pawlowna, in Weimar een bezoek bracht.

Acht jaar later keerde Sophie, nu als bruid van haar neef Carl Alexander, de erfprins van Saksen-Weimar-Eisenach voorgoed naar Weimar terug. Dat Walther von Goethe een weloverwogen beslissing genomen had, werd al snel na zijn dood op 18 april 1885 duidelijk. Nog diezelfde maand liet de groothertogin de erfenis naar het Weimarse residentieslot brengen en deed daar haar best de nalatenschap een zo vakkundig mogelijk onderkomen te verschaffen. Van begin af aan, was het groothertogin Sophie's streven, het archief tot een plaats voor Goethe-research te maken en de geschriften eveneens openbaar toegankelijk te maken. In deze context wordt haar dan ook de volgende uitspraak toegeschreven: 'Ik heb geërfd en Duitsland en de wereld zal met mij erven.' Bron: Klassik Stiftung Weimar

GK wetenswaardigheden

Goethekabinet

Onder persoonlijk en nauwlettend toezicht van groothertogin Sophie van Saksen-Weimar-Eisenach werd tussen 1893 en 1896 het Goethe- und Schiller-Archiv gebouwd. De kosten voor de bouw betaalde zij hoofdzakelijk uit haar eigen vermogen. De bovenstaande schets van het archief is van haar hand. Het literatuurarchief was al geruime tijd dringend aan een renovatie toe. Na twee jaar van werkzaamheden kan het gebouw nu in zijn hernieuwde glans worden bewonderd en is het weer voor het publiek toegankelijk. De opening heeft plaatsgevonden op 5 juli jongstleden. Ter gelegenheid hiervan is de tentoonstelling: »Schätze des Goethe- und Schiller-Archivs« vrij te bezichtigen tot **28 september 2012**. Bron foto en plattegrond: Klassik Stiftung Weimar

Weimar Skulptur 2012

Van Juni tot eind September

Een goede traditie is het jaarlijks tentoonstellen van skulpturen in het centrum van Weimar. Sinds 2000 wordt het stadsbeeld tijdens de zomer met kunstwerken verfraaid, op initiatief van Galerie Profil, Hotel Dorotheenhof en het Freundeskreis van de Bauhaus Universität.

Dit jaar wordt het werk getoond van de uit Weimar afkomstige metaalbeeldhouwer Michael Ernst. Zijn werken zijn hoofdzakelijk buitenkunstwerken, die door natuurlijke invloeden, zoals bijvoorbeeld wind, een eigen dynamiek ontwikkelen.

Zugvögel

GK wetenswaardigheden

Goethekabinet

Lezingen & Workshops

Het Goethekabinet biedt een uitgebreid pakket aan Goethe-gerelateerde activiteiten aan. Het unieke concept kan naadloos worden afgestemd op uw wensen. Alle hier onderstaande lezingen met Powerpoint-presentatie kunnen worden uitgebreid met creatieve workshops rondom het Goethe-thema. U kunt een keuze maken uit de volgende themalezingen:

1. Johann Wolfgang von Goethe, de dichter dichterbij 2. Vrouwen rondom Goethe 3. Een koffer vol Goethe & Weimar 4. Vrienden van Goethe 5. Goethe's landschapsparken 6. Goethe's architectuur 7. Goethe als tekenaar 8. Goethe als verzamelaar 9. Goethe als vrijmetselaar 10. Reizen in het spoor van Goethe 11. Goethe en Die Leiden des jungen Werther
Eventueel in combinatie met: Workshop tekenen & schilderen - Workshop collages maken - Workshop silhouetknippen.

Een exclusieve Kaffeetisch behoort eveneens tot de mogelijkheden.

Dus of het nu alleen een lezing betreft, of dat u de lezing wenst uit te breiden met één of meerdere creatieve workshops, met of zonder Kaffeetisch, het Goethekabinet kan het op maat voor u verzorgen.

Mini expositie Het reizend Goethekabinet

Door de jaren heen heb ik veel verzameld van en over Johann Wolfgang von Goethe en zijn tijdgenoten.

De lezingen kunnen worden gecombineerd met de mini-expositie Het reizend Goethekabinet. Afhankelijk van de tijdsduur van de activiteit en de lokatie kan een kleine tentoonstelling worden ingericht, over het leven van Goethe met gewone, grappige en bijzondere objecten en boeken.

Kunst & Cultuurprojecten

Het Goethekabinet kan uw Goethe & Weimar-evenement op cultureel of onderwijsgebied organiseren. Bijvoorbeeld een Goethe driedaagse of Goethe & Weimarweek. Naast 'rode draad' Goethe, het schilderen & tekenen, collages maken of het silhouetknippen, kunnen naar wens muziek, dichtkunst, geschiedenis, toneel of architectuur aan het programma worden toegevoegd.

Of wat dacht u van een Goethe **Kunst & culturreis** naar bijvoorbeeld Weimar, of het Goethemuseum in Duesseldorf of Frankfurt? Ik help u graag met de organisatie en het programma. Info: elisabethgjin@casema.nl

GK wetenswaardigheden

Goethekabinet

In Goethe's tijd amuseerde men zich aan het hof en in de hoge kringen regelmatig met het silhouetknippen, ook wel Scherenschnitt genoemd. De fotografie bestond immers nog niet en het was erg in de mode om geknipte portretten te verzamelen. Daar kwam nog bij dat het ook een stuk goedkoper was, dan het laten vervaardigen van een portret in olieverf van een geliefde, familielid of vriend.

Een ware kunstenaar op het gebied van de Scherenschnitt was Adèle Schopenhauer, zus van de beroemde Duitse filosoof Arthur Schopenhauer en dochter van de schrijfster Johanna Schopenhauer. Haar zeer verfijnde werkjes betroffen niet alleen personen, maar vaak ook verhalende tafereeltjes of landschapjes.

Graag vertel ik u in een kleine kring van maximaal 8 personen, alles over het bewogen leven van Adele Schopenhauer, de kunst van het knippen en de Weimarse 'Geselligkeit' tijdens de 'Tafelrunden' omstreeks 1800. En dit alles onder het genot van een kleine Kaffeetisch.

In het tweede deel van de middag kunt u zelf creatief aan de slag gaan en als herinnering aan deze middag een compleet ingelijst portretje mee naar huis nemen.

U kunt zich vóór 1 september 2012 voor deze unieke lezing met workshop inschrijven via email: elisabethgilin@casema.nl onder vermelding van uw naam, adres, telefoonnummer en de datum van uw voorkeur. Wacht u niet te lang, in verband met de inmiddels aangegeven belangstelling en het beperkte aantal plaatsen.

Exclusieve lezing en workshop

SCHERENSCHNITT & SCHOPENHAUER

Zaterdag 6 oktober of
Zondag 14 oktober 2012
van 13.30 uur tot 16.30 uur

Kosten:
€ 17,50 per persoon
inclusief materialen en
kleine Kaffeetisch

in Het Goethekabinet te Zoetermeer

GK wetenswaardigheden

Goethekabinet

Picasso Lyceum Zoetermeer

Goetheworkshop 16 mei 2012

GK wetenswaardigheden

Goethekabinet

Bijzondere Boeken

Regelmatig zal ik op de website aandacht schenken aan een bijzonder boek. Bijvoorbeeld uit mijn verzameling, of aan een boek dat pas op de markt verschenen is. In GK-Wetenswaardigheden schenk ik dit keer speciale aandacht aan een set wel heel bijzondere boeken, de zogeheten

Sophienausgabe.

Zoals u al in het artikel over de Goethe & Schillerarchieven heeft kunnen lezen, was groothertogin Sophie van Saksen-Weimar-Eisenach erfgenaam van Johann Wolfgang von Goethe's literaire werken. Met hart en ziel heeft zij zich van haar taak gekweten om deze erfenis toegankelijk te maken en is na de dood van zijn laatste kleinzoon onmiddellijk begonnen om al zijn werken te ordenen. Daarvoor wist zij literatuurwetenschappers van naam aan te trekken, die op haar uitnodiging naar Weimar kwamen. Zij werkten onder haar bezielende leiding - en vaak ook kritische aandacht - , aan de meest omvangrijke uitgave van Goethes verzamelde werk, die tot op de dag van vandaag nog haar naam draagt, namelijk de 'Sophienausgabe'. Vanaf 1887 verscheen in Weimar in meerdere delen deze prachtige editie van het verzameld werk van Goethe in 143 delen.

Recent heeft de heer Frank den Hond mij benaderd met het verzoek om het volgende bericht in GK Wetenswaardigheden te vermelden. Graag voldoe ik hieraan.

In verband met een geplande verhuizing zoekt hij namelijk een nieuwe eigenaar voor de Abteilung 1 van de Sophienausgabe. Dit eerste deel bevat de creatieve werken van Goethe, zoals de 'Gedichte', 'Faust' en 'Die Leiden des jungen Werther'. Het betreft 53 halffederen banden, uitgegeven tussen 1887 en 1914 door Hermann Böhlau (en opvolgers). De banden zijn gedecoreerd met goudkleurige reliëfletters en decoraties. De kleur van de banden varieert van lichter bruin tot donkerder bruin. De banden en het binnenwerk zijn gedecoreerd met gemarmerd papier. Er is sprake van enige gebruikssporen en verkleuring. De uitgave is over het geheel genomen in een goede, decoratieve staat.

Deze editie is onmisbaar voor Goetheliefhebbers die het oorspronkelijke verzameld werk aan hun collectie willen toevoegen.

Voor meer informatie kunt u contact met opnemen met de heer den Hond via email: frankdenhond@ziggo.nl.

Catalogus Kultur des Sinnlichen

De catalogus van de tentoonstelling Kultur des Sinnlichen breng ik graag onder uw aandacht. Deze tentoonstelling van de Klassik Stiftung Weimar, die van 16 maart tot 10 juni in het Schillermuseum te Weimar gehouden werd, ging niet specifiek uit van een literair, kunsttheoretisch, of geschiedkundig perspectief, maar meer van uit de zintuiglijke beleving en waarneming. De tentoonstelling behandelde drie items: Het wonen, het verzamelen en het schrijven in de 'Goethezeit'. Zo werden onder meer meubels, dagelijkse gebruiksvoorwerpen en woonaccessoires uit de woningen van Goethe en Schiller getoond, die stammen uit de periode rond 1800. De tentoonstelling liet zien, hoe nadrukkelijk zintuiglijke ervaringen de intellectuele vermogens gevormd hebben.

Een 3D animatiefilm van Goethes woonhuis, voerde ons door zijn vertrekken en verduidelijkte de keuzes die hij gemaakt heeft en de veranderingen die hij aanbracht in bijvoorbeeld de toepassing van kleuren, juist vanuit dit zintuiglijk perspectief.

Bij het uitbrengen van dit E-Magazine is de tentoonstelling helaas niet meer te bezichtigen, maar de schitterende catalogus is nog steeds verkrijgbaar en gaat zeer gedetailleerd in op alle getoonde objecten. Ze is uitgebreid voorzien van achtergronden, prachtige illustraties en is een 'musthave' voor liefhebbers van de 'Goethezeit'.

De op de catalogus en brochure afgebeelde 'gemmen' (camee-afbeeldingen, meestal uitgesneden uit een steen of halfedelsteen) betreffen ditmaal gemmen van suikerwerk, die uit Goethes verzameling stammen. Deze snoepjes waren een grote hit in betere kringen. Bron: Klassik Stiftung Weimar.

De catalogus is verkrijgbaar in de museumwinkel van de Klassik Stiftung Weimar, maar ook bij amazon.de of bol.nl

GK wetenswaardigheden

Goethekabinet

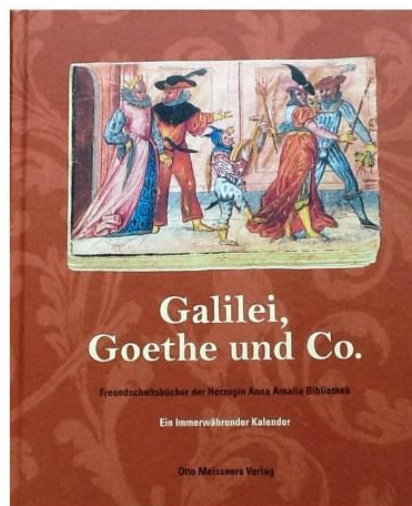
Meer geluk heeft u als u de **Galilei, Goethe und Co** tentoonstelling in de Herzogin Anna Amaliabibliothek wilt bezoeken en bewonderen. Deze is nog te bezichtigen tot 10 maart 2013. Het thema is: Freundschaftsbücher der Herzogin Anna Amalia Bibliothek.

Freundschaftsbücher (poësiealbums) bestaan al meer dan 450 jaar. Ze worden ook wel Stammbücher genoemd. Wat daarmee bedoeld wordt laat deze tentoonstelling zien aan de hand van tachtig kostbare Freundschaftsbüchern die in het bezit zijn van de Anna Amaliabibliothek. De bibliotheek heeft de grootste verzameling van deze boeken ter wereld. Grondlegger voor de verzameling was Goethe, die destijds de hertogelijke bibliotheek leidde. In 1805 gaf hij opdracht voor de aanschaf van 275 Stammbücher, die in bezit waren van de boekdrukker Christian Ulrich Wagner te Ulm. Met zeer fraaie exemplaren geeft de expositie een goed beeld van de ontstaansgeschiedenis van deze boeken. Het uitwisselen van felicitaties, levenswijsheden en verslag doen van de stand van zaken onder vrienden, gebeurde dus al ruim voor het begin van Facebook!

De begeleidende catalogus in de vorm van een eeuwigdurende kalender, geeft op een bijzondere en originele wijze blijk van het private karakter van deze boeken. Zij kan eveneens worden gebruikt als herinnerings- en verjaardagsboek, waarin bijzondere gebeurtenissen, verjaardagen enz. van vrienden kunnen worden opgetekend.

De catalogus is verkrijgbaar in de museumwinkel van de Klassik Stiftung Weimar, maar ook bij Amazon.de of Bol.com.

Bron: Klassik Stiftung Weimar.

Goethe's woonhuis

Ten toonstelling

Lebensfluten Tatensturm in het Goethe Nationalmuseum

Op dit moment wordt het naast Goethe's woonhuis gelegen Goethe Nationalmuseum in Weimar nog gerenoveerd. Op Goethe's verjaardag, op 28 augustus aanstaande zal het museum feestelijk worden heropend en kan de nieuwe tentoonstelling Lebensfluten - Tatensturm bezichtigd worden.

Meer informatie hier over vindt u onder:
www.klassik-stiftung.de

GK wetenswaardigheden

Goethekabinet

Haus Hohe Pappeln
Bron: Klassik Stiftung Weimar

2013 Henry van de Veldejaar

Dat in Weimar de BAUHAUSuniversiteit staat is wellicht bekend. Het aankomend jaar zal in het teken staan van Henry van de Velde, ter gelegenheid van zijn 150ste verjaardag. Hij was stichter van de Kunstnijverheidsschool, adviseur van de hertog en een groot kunstenaar. Hij maakte o.a. interieurontwerpen, ontwierp serviezen- en kleding.

Het Nietzschehuis in Weimar is ook van zijn hand en kan bezichtigd worden, evenals zijn eigen woonhuis Hohe Pappeln aan de Belvedere Allee.

Voor een compleet overzicht van alle activiteiten kunt u de flyer downloaden bij de website van de Klassik Stiftung Weimar of via www.vandevelde2013.de

Bauhausmuseum Theaterplatz

onder het wakend oog
van Goethe & Schiller

GK wetenswaardigheden

Goethekabinet

‘Persoonlijk contact is heel erg belangrijk!
Zonder dat gaat het niet...’

Manfred Pennewitz - Graveurmeister

... staat er met grote letters op het etalageraam van een prachtig pand in de Marktstrasse, een straat met leuke designwinkels en ateliers, vlak achter het marktplein. Ik blijf staan omdat mijn oog valt op een met de handbeschilderde silhouettenkaart van hertogin Anna Amalia, die ik wel kan gebruiken als voorbeeld in de silhouettenworkshop. Het is de enige kaart die er in de etalage ligt, die verder gevuld is met zilveren en andere metalen objecten, zoals borden, bestek, drinkbekers, pennen en sieraden. Het reclamebord dat buiten staat, is voorzien van voorbeelden van tekeningen van familiewapens en foto's van het meest verfijnde graveerwerk. Op naar binnen om de kaart te kopen. De heer Pennewitz is een markant en bekend gezicht in Weimar. In Cafe Frauentor zie je hem regelmatig, als hij met zijn vrienden 's morgens koffiedrinkt aan de tafel voor het raam, met uitzicht op de Schillerstrasse.

Zijn winkel annex werkplaats doet gezellig aan. Herr Pennewitz vertelt graag en met gepaste trots over zijn werk, als ik laat blijken dat ik onder de indruk ben van het zo mooie en zo gedetailleerde graveerwerk. Maar hij is dan ook niet de eerste de beste! Hij vervaardigt vaak in opdracht huwelijks- geboorte- en herdenkingsborden voor de Europese koningshuizen en adel. Ook in Nederland bevindt zich werk van hem. Maar heer Pennewitz is zeer discreet en een naam kan ik hem niet ontlokken.

Het is ook mogelijk om op verzoek replica's te laten vervaardigen van de trouwringen van Goethe en zijn Christiane, vertelt hij, terwijl hij zorgvuldig het kaartje van A. Amalia voor me inpakt.

Van alles mag ik foto's nemen, zegt hij met een glimlach en hij heeft geen bezwaar dat ik ze gebruik voor dit E-magazine. Als ik hem beloof een exemplaar van [Goethekabinet-wetenswaardigheden](#) te emailen zegt hij hoofdschuddend: 'Ik doe niet aan computers. Alle contacten met mijn opdrachtgevers en klanten zijn heel persoonlijk. Dat is heel erg belangrijk voor mij in mijn vak. Alleen in een persoonlijk contact weet ik precies wat men wil. Zonder dat gaat het niet...!'

‘Het is ook mogelijk om op verzoek replica's te laten vervaardigen
van de trouwringen van Goethe en zijn Christiane Vulpius...’

GK wetenswaardigheden

Goethekabinet

„Hier hat Schiller gewohnt“
...An diesem alten Steintisch
haben wir oft gesessen und
manches gute und grosse Wort
mit einander gewechselt“
Goethe.
Gespräch m. Eckermann 1827

Huis en tuin van Friedrich Schiller in Jena

Natuurlijk, als we in Jena zijn, bezoeken we het huis van Friedrich Schiller, met de idyllische tuin waar Goethe een graag geziene gast was. Schiller woonde hier 10 jaar, van 1789 tot 1799. Hij werkte als filosofieprofessor aan de universiteit. De door Ernst Abbe opgestelde steen herinnert aan het bezoek van Goethe en Eckermann op 8 oktober 1827. 'U heeft geen idee', zei Goethe bij deze gelegenheid aan Ernst Abbe, 'op wat voor een merkwaardige plaats wij ons égenlijk bevinden. Hier heeft Schiller gewoond, tussen dit groen, op deze bijna ingestorte banken, hebben we vaak aan deze stenen tafel gezeten en veel goede en grote woorden gewisseld.....'